

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrund for lovforslaget

Folketinget vedtog ved lov nr. 409 af 6. Juni 1991 at oprette Danmarks Grundforskningsfond. Loven trådte i kraft den 15. oktober 1991. Fondens grundkapital udgør 2 mia.kr., som hidrører fra statens salg af Statsanstalten for Livsforsikring. Formålet med oprettelsen af Danmarks Grundforskningsfond var at styrke enestående dansk forskning på internationalt niveau.

Fonden har i perioden 1993-98 med et budget på over 800 mio.kr. finansieret i alt 23 forskningscentre, der spænder vidt fra Center for Atomfysik til Søren Kierkegaard Forskningscentret. I 1997 har fonden desuden besluttet at finansiere og initiere yderligere 7 centre, der samlet vil få 239 mio.kr. over de næste 5 år.

De fleste centre, der blev oprettet 1993-94, har fået meget flotte karakterer af udenlandske eksperter ved en omfattende evaluering i 1997, der blev offentliggjort oktober 1997. Evalueringen bekræfter, at fonden på fornem vis har medvirket til, at dansk forskning på adskillige fagområder er kommet op i den internationale elite og ikke mindst har sikret, at kvaliteten af den unge generation af forskere har fået et gevaldigt løft.

Medens fondens faglige virke således fuldt ud har svaret til intentionerne bag loven, har den økonomiske udvikling imidlertid medført, at fonden ikke fortsat vil kunne yde tilskud til enestående forskning på internationalt niveau i det forudsatte omfang.

Ved oprettelsen af grundforskningsfonden fik fonden som nævnt overført 2 mia.kr. i grundkapital, hvilket beløb forudsattes at kunne give et beløb til årlige uddelinger på ca. 200 mio. kr.

Frem til midten af 90'erne kunne denne forudsætning holde, sådan at fonden gav et afkast på omkring 200 mio.kr. årligt til brug for forskning og administration af fonden. Forudsætningen ved lovens vedtagelse om et realafkast i denne størrelsesorden skal ses på baggrund af den høje realrente på daværende tidspunkt.

I dag ligger renteniveau'et væsentligt lavere, og

fonden vil derfor ikke i de kommende år, som oprindeligt forudsat, kunne opretholde et afkast på 200 mio.kr. årligt til uddelinger og administration. Den gennemsnitlige rente på 10 årige realkreditobligationer, der udgør en væsentlig bestanddel af Grundforskningsfondens portefuille, var i 1992 10,55%, medens den i juli 1997 var 5,21% (kilde: Nationalbanken).

De gældende økonomiske forhold, der må forudses at være stabile fremover, betyder, at afkastet af grundkapitalen er blevet reduceret betragteligt. Afkastet af grundkapitalen vil således under forbehold for kursreguleringer m.v. kun kunne bidrage med 85-90 mio.kr. i de kommende år til uddeling målt i faste priser.

Hertil kommer, at der hidtil i fonden er sket en vis opsparing af det løbende afkast, idet uddelingerne har været lavere end nettoafkastet. Det opsparede nettoafkast vil i en kortere periode kunne sikre opretholdelsen af en uddeling på ca. 200 mio.kr. årligt, hvorefter uddelingerne som nævnt vil falde til ca. 85-90 mio.kr. årligt.

Som eksempel på de ændrede forudsætninger forventer fonden, at den i perioden 1994-98 i alt vil uddele ca. 970 mio.kr. eller ca. 200 mio.kr. pr.år, medens fonden i forbindelse med en ny 5-årig periode fra 1998-2002 kun kan give tilsagn om tilskud på op til ca. 500 mio.kr. eller ca. 100 mio.kr. pr. år.

På den baggrund henvendte Danmarks Grundforskningsfond sig i foråret 1997 til Folketingets Forskningsudvalg med anmodning om, at der igenem en lovændring blev givet mulighed for at anvende midler fra den bundne grundkapital til fortsættelsen af fondens arbejde på det nuværende tilskudsniveau.

2. Regeringens overvejelser

Efter den ovenfor omtalte forventning til udviklingen i renteniveau må man forvente, at fondens uddelinger efter årtusindskiftet vil falde til henved 100 mio.kr. i løbende priser, hvorefter fonden har udspillet sin rolle som et væsentligt instrument i den offentlige støtte af forskning. Samtidig vil det betyde, at fonden ikke kan fortsætte sit aktivitetsniveau, uanset